

Образование за гражданство за развитие на околната среда на фокус

Книга за учители с практически идеи за прилагане на “Образование за гражданство за развитие на околната среда “

Образование за гражданство за развитие на околната среда на фокус

Тази брошура се основава на работа на КОСТ Акция - Европейска мрежа за гражданство за развитие на околната среда (CA16229 ENEC), подкрепена от COST (Европейска програма за сътрудничество в областта на науката и технологиите).

COST (Европейска програма за сътрудничество в областта на науката и технологиите) е общоевропейска междуправителствена рамка. Нейната мисия е да даде възможност за пробивни научни и технологични разработки, водещи до нови концепции и продукти и по този начин да допринесе за укрепване на европейския научен и иновационен капацитет.

Funded by the Horizon 2020 Framework Programme of the European Union

**European Network for
Environmental Citizenship**

Cost Action CA16229

Grant Holder Institution:

ISBN: 978-9963-9275-7-9

Бележки:

ЕНЕС Консорциум (2019). *Образование за гражданство за развитие на околната среда на фокус*. Лимасол, Кипър: : Европейска мрежа за гражданство за развитие на околната среда– ENEC Cost Action.

Тази брошура се основава на глава от книга:

Hadjichambis, A. Ch. & Paraskeva-Hadjichambi D. (2020). Education for Environmental Citizenship: the pedagogical approach. In: A. Ch. Hadjichambis, P. Reis, D. Paraskeva-Hadjichambi et al. (Eds) *Conceptualizing environmental citizenship for 21st century education* (pp 237-261). Cham, Switzerland: Springer.

Снимки:

From Shutterstock

Тази брошура е безплатна. Повторната употреба е разрешена при условие, че източникът е посочен. Може да се използва за образователни цели със съответната справка.

Отговорност за превода на български език:

Диляна Керанова и Борис Манов

Съдържание

Предговор	6
Въведение	7
ЕЕС дефиниция	9
ЕЕС модел	10
Основни понятия	11
Агенти на промяната	11
Решаване на екологични проблеми	11
Предотвратяване на екологичните проблеми	11
Постигане на устойчивост	12
Хармонични отношения с природата	12
Права и задължения към околната среда	12
Структурни причини	13
Гражданско участие	13
Интрагенерационна справедливост	13
Интергенерационната справедливост	14

ЕЕС педагогически подход	15
Проучване	16
Дейности за планиране	17
Гражданско участие	18
Мрежа и споделяне в мащаби	19
Подкрепа за екологична и социална промяна	20
Оценка и рефлексия	21
ЕЕС педагогически подход	22
Позовавания	23
Благодарности	24
Ръководство на ENEC	26

Предговор

Гражданство за развитие на околната среда е от решаващо значение за успеха на всяка политика в областта на околната среда. Устойчивото развитие, кръговата икономика, нисковъглеродните икономики и биоикономиката изискват ефективно ангажиране на гражданите. Гражданите са призвани да възприемат екологични нагласи и поведение, да направят своите зелени избори, да увеличат гражданското участие и да бъдат запознати и да прилагат своите права и задължения в областта на околната среда.

Образованието играе ключова роля при формирането на бъдещите граждани, развиващи околната среда; никой не е роден гражданин на околната среда, но всеки може да стане такъв чрез образование.

Съвременната екологична криза с изменението на климата, загубата на биологично разнообразие, замърсяването на въздуха и всички други местни и глобални екологични проблеми изискват образование, което е способно да овластява граждани, развиващи околната среда.

Педагогическият подход „Образование за гражданство за развитие на околната среда“ е едно такова предложение, предназначено да насърчава образованието за гражданство за развитие на околната среда, както е определено от Европейска мрежа за гражданство за развитие на околната среда (2018a). Разбира се, има и други подходи, които също могат да допринесат в тази посока.

Целта на „Образование за гражданство за развитие на околната среда на фокус“ е да представи основните идеи на този подход на преподаватели и учители. Надяваме се, че преподавателите ще намерят това за полезно.

Д-р Андреас Хаджичамбис

Проф. Педро Рейс

*Председател
Европейска мрежа за
гражданство за развитие
на околната среда
ENEC КОСТ Акция CA16229*

*Заместник-председател
Европейска мрежа за
гражданство за развитие
на околната среда
ENEC КОСТ Акция CA16229*

Въведение

7

В каква среда ще живеят децата ни утре? Отговорът на този въпрос до голяма степен включва измерението на образованието. Видът на образованието, което предоставяме на нашите деца днес, ще оформи до голяма степен тяхната среда в бъдеще; тази среда ще бъде в техните ръце и начинът, по който те управляват, зависи от образованието, което им даваме днес.

Гражданството за развитие на околната среда е ключова концепция във визията за устойчиво развитие и устойчив свят. За първи път имаме съгласувано определение за гражданство за развитие на околната среда; тъй като повече от 130 академици, учени и изследователи, представляващи 38 държави от Европейска мрежа за гражданство за развитие на околната среда като:

‘отговорно съхраняващо и развиващо околната среда поведение на гражданите, които действат и участват в обществото като агенти на промяната в частната и публичната сфера, на местно, национално и глобално равнище чрез индивидуални и колективни действия, насочени към решаване на съвременните проблеми на околната среда и предотвратяване на създаването на нови, както и работят за постигане на устойчивост и за развитие на хармонични отношения с природата. “Гражданството за развитие на околната среда” включва упражняване на права и изпълняване на задължения във взаимодействията с околната среда, както и идентифициране на основните структурни причини за предизвикването на проблеми и деградация на околната среда, развитие на желанието и компетенциите, необходими за критично и активно ангажиране и гражданско участие по отношение на тези структурни причини, действайки индивидуално и колективно чрез демократични средства, и отчитайки справедливостта между и в рамките на поколенията. (ENEC, 2018a)’.

Образователните системи и училищата биха могли да допринесат значително за овластяването на младите хора да станат активни, граждански и отговорни граждани, развиващи околната среда.

Отправната точка на Европейската мрежа за гражданство и образование за развитие на околната среда е, че образователните системи и училищата трябва да припознават гражданството за развитие на околната среда като една от техните ключовите мисии. Това изисква нашите ученици да са наясно и да разбират въздействието на своите решения и предизвикателствата пред околната среда и да могат да разпознаят техните възможности, както и как те могат да доведат до достатъчно екологични и социални промени. За да могат да го направят, те трябва да се сдобият с необходимите знания, умения, нагласи, компетенции и поведение. Образованието за гражданство за развитие на екологично гражданство има за цел да обучи тези граждани, развиващи околната среда да придобият именно тези характеристики.

Педагогическият подход „Образование за гражданство за развитие на околната среда” е предложение, насочено в тази насока. Той се предлага като цялостен инструмент за вдъхновяване на образованието за развитие на околната среда. „Образованието за гражданство за развитие на околната среда” представя педагогическия подход за образование за гражданство за развитие на околната среда, както е описан от Hadjichambis & Paraskeva-Hadjichambi (2020).

Подходът препоръчва специфични елементи като етапи и стъпки, но не е задължително да се следват всички или да се прилага в определен линеен ред. В зависимост от изследвания екологичен проблем, нивото на образование (например основно или средно) и образователната среда (например официална или неформална), могат да се направят необходимите диференциации и адаптации. Каким учителите да се опитат да прилагат и оценяват аспекти на този педагогически подход.

В началото моделът ЕЕС илюстрира дефиницията на Образование за развитие на околната среда. В следващите страници са представени някои основни понятия от това определение (ENEC, 2018b) като „агенти на промяната“, „решаване на екологични проблеми“, „предотвратяване на екологични проблеми“, „постигане на устойчивост“, „хармонична връзка с природата“, „права и задължения към околната среда“, „структурни причини“, „гражданско участие“, ‘интрагенерационна справедливост’ и ‘интергенерационната справедливост’. Впоследствие илюстрираме основните етапи и стъпки на педагогическия подход и очертаваме конкретни примери и идеи, когато е възможно.

Надяваме се това да помогне за оформянето на по-устойчив свят.

Образование за гражданство за развитие на околната среда

ЕЕС дефиниция

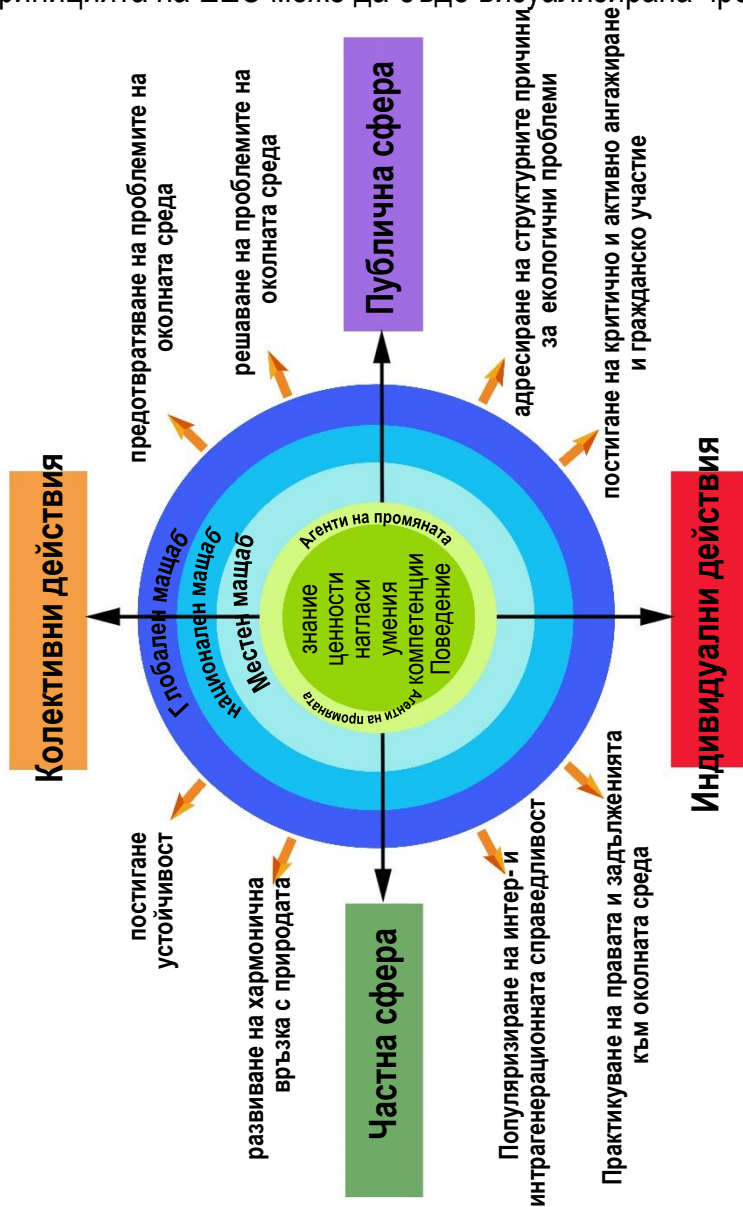
Образование за гражданство за развитие на околната среда (на англ. ЕЕС)

„Образование за гражданство за развитие на околната среда” се дефинира като вид образование, което култивира последователен и адекватен набор от знания, както и необходимите умения, ценности, нагласи и компетенции, които трябва да притежава гражданинът, развиващ околната среда, за да може той да действа и участва в обществото като агент на промяна в частната и публичната сфера, на местно, национално и глобално равнище чрез индивидуални и колективни действия, насочени към решаване на съвременните проблеми на околната среда и предотвратяване на създаването на нови, както и да работи за постигане на устойчивост и за развитие на хармонични отношения с природата. „Образование за гражданство за развитие на околната среда” е важно в процеса на овластяване на гражданите да упражняват своите права и да изпълняват задълженията си във взаимодействията с околната среда, както и да идентифицират основните структурни причини за предизвикването на проблеми и деградация на околната среда, да развиват желанието и компетенциите, необходими за критично и активно ангажиране и гражданско участие по отношение на тези структурни причини, действайки

ЕЕС МОДЕЛ

Дефиницията на ЕЕС може да бъде визуализирана чрез модела на ЕЕС.

Трябва да се изясни, че позицията на всеки изход (оранжеви стрелки) в модела на ЕЕС не илюстрира връзката му с размерите, сферите и мащабите на действията..

Агенти на промяната:

Нуждаем се, както никога досега, от граждани, развиващи околната среда, които имат желание и са в състояние да внесат промени в околната среда и в обществото в полза на нашата планета. Агенти на промяната са онези граждани, които могат да действат като катализатори на промяната, които участват във вземането на решения и действат като преподаватели за своите връстници и за възрастните.

Решаване на екологични проблеми:

Вярно е, че настоящите екологични проблеми са трудни за решаване.

Настоящите екологични проблеми:

- се нуждаят от незабавно решение
- се характеризират със сложност
- имат екологични, икономически и социални компоненти
- и имат местни, национални и глобални измерения.

Гражданите, развиващи околната среда са граждани, които са в състояние да допринесат за решението на съществуващите екологични проблеми.

Предотвратяване на екологичните проблеми :

Нашето ежедневие влияе на околната среда. Всеки ден много от нашите решения и много от нашите действия оказват влияние върху околната среда и може да доведат до нови екологични проблеми. Гражданите, развиващи околната среда са гражданите, които допринасят за предотвратяването на нови проблеми на околната среда.

Постигане на устойчивост :

Устойчивостта е процесът на поддържане на промените в балансирана среда. Тя се фокусира върху развитието, което отговаря на нуждите на настоящите поколения, без да се компрометира способността на бъдещите поколения да посрещат техните нужди. Гражданите, развиващи околната среда осъзнават важноста на устойчивостта и се борят за нейното изпълнение, като вземат предвид екологични, социални и икономически измерения.

Хармонични отношения с природата:

Хората са загубили връзката си с природата. Те растат, живеят и създават в антропогенна среда и не осъзнават своята зависимост от природата. Те пренебрегват ефектите на своите действия върху природата и околната среда. Гражданите, развиващи околната среда имат хармонична (здравословна) връзка с природата. Те ценят, уважават и защитават природата.

Права и задължения към околната среда:

Като обикновени граждани, организации, правителства, наднационални образувания всички ние имаме права и задължения за опазване на околната среда. Гражданите, развиващи околната среда знаят и прилагат своите права и задължения за опазване на околната среда. Те подканят другите субекти на обществото, правителства и наднационални образувания, да направят същото.

Структурни причини:

Проблемите на околната среда често имат структурни причини, които създават и представляват техните източници. Структурните причини често са скрити, не са очевидни чрез повърхностно изследване. Икономическата система, неправилното прилагане на законодателството в областта на околната среда, липсата на ефективни структури, намесата и корупцията могат да бъдат структурни причини за проблеми на околната среда. Гражданите, развиващи околната среда проучват, идентифицират и се опитват да променят структурните причини за екологичните проблеми.

Гражданско участие:

Актуални проблеми на околната среда изискват активна, социална и критична ангажираност на всеки от нас, както и нашето гражданско участие. При вземането на решения участват гражданите, развиващи околната среда. Освен това те действат индивидуално и колективно както в частната, така и в публичната сфера. Те също са активни в местен, национален и глобален мащаб.

Интрагенерационната справедливост:

Интрагенерационната справедливост е справедливост в рамките на поколението. Често виждаме в света несправедливостта между членовете на едно и също поколение. Виждаме неравенство, дискриминация и ограничаване на правата. Виждаме огромни разлики на географско ниво (напр. север-юг). Гражданите, развиващи околната среда осъзнават, че социалната справедливост е важна и затова я търсят и претендират за справедливост между поколенията.

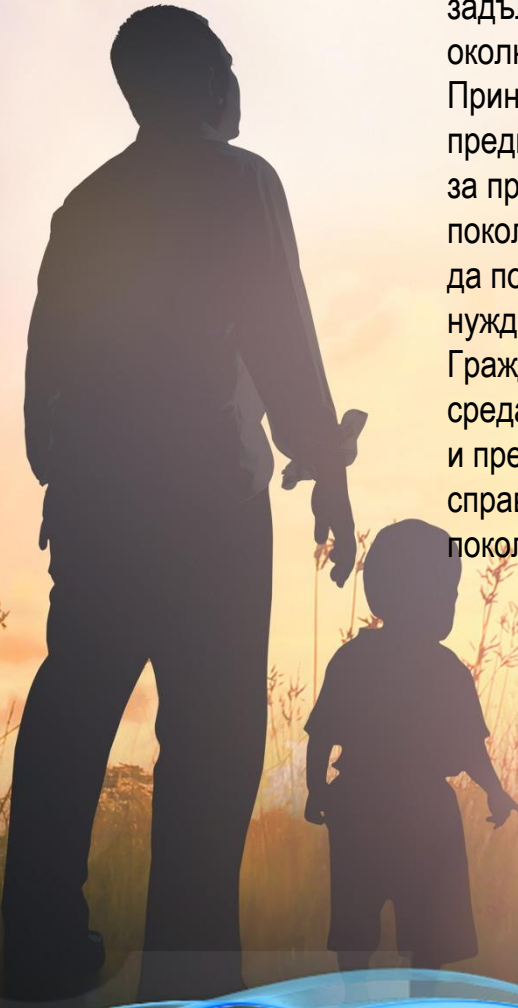
Ние търсим интергенерационна справедливост

Интергенерационната справедливост е свързана със справедливостта между различните поколения относно техните права и задължения по отношение на околната среда.

Принципът на устойчивост предполага уважение за правото на бъдещите поколения

да посрещнат собствените си нужди.

Граждините, развиващи околната среда търсят и претендират за справедливост между поколенията.

Образование за гражданство за развитие на околната среда (ЕЕС) популяризира моделът ЕЕС, който би могъл да бъде приложен във всички нива и образователни среди с адекватна диференциация.

Предлагат се шест етапа в педагогическия подход на ЕЕС:

Не е задължително да се следват всички етапи и стъпки или да се прилага в определен линеен ред. В зависимост от изучавания проблем на околната среда, нивото на образование (например начално или средно) и образователните среди (например официални или неформални), могат да се направят необходимите диференциации и адаптации.

Примери за проучване:

Примери за планиране на дейности

Students record the stakeholders' interests to the environmental problem under study

Интереси на заинтересованите страни

- разработчиците
- Екологите
- ученици
- съседи

Учениците картографират противоречията и аргументите на различните заинтересовани страни

Картографиране на противоречия

- Картографиране на положителните и отрицателните аргументи на заинтересованите страни
- Картографиране на взаимовръзките между заинтересованите страни и техните аргументи

Учениците изследват възможните алтернативни решения на екологичния проблем

Алтернативни решения

- Анулиране на проекта
- Преместване на проекта в друга област
- Изпълнение на мерките за смекчаване на проекта

Учениците изучават възможните структурни съпротивления към планираните промени

Структурно съпротивление

- Съпротивление от системата
- Нееластични закони
- Конфликтни интереси и намеса
- Икономическите условия, благоприятстващи растежа за сметка на околната среда

Учениците оценяват риска от планираните действия

Оценка на риска

- Беда и конфронтация в общността
- Вина на лично и / или колективно ниво

Примери за гражданско участие

Вземане на решение Учениците решават и избират алтернативно решение

- Изберете оптималното алтернативно решение
- Свържете се с учени и екологични организации
- Свържете се с политиците за съдействие

Приложение на правата и задълженията към околната среда

Учениците прилагат своите права и задължения за опазване на околната среда

- Публичен достъп до данни за околната среда (Орхуска конвенция)
- Практикувайте правото на публично участие
- Прилагане на принципа „замърсителят плаща“

Действия в общността Учениците прилагат индивидуални и колективни действия в частната и публичната сфера

- Публикувайте статии в местни вестници
- Участвайте в радио и телевизионни предавания
- Организирайте кампания за лобирание

Обществени дебати Учениците организират и / или участват в публични дебати

- Организирайте дебати в училище
- Организирайте дебати в общността
- Участвайте в дебати по телевизията

Ученически активизъм Учениците организират акции за младежки активизъм

- Информирайте връстниците, семействата, кварталите и широката общественост
- Организирайте и участвайте в протести или демонстрации

Примери за мрежа и споделяне

Подкрепа за екологична и социална промяна

Examples of sustain change

Подкрепа на промяната

Учениците прилагат допълнителни действия в подкрепа на промяната

- **Дръжте въпроса в новините**
(например Телевизионни новини, радиопредавания)

Приемайте мерки

Учениците адаптират нови мерки, които могат да поддържат промяна

- **Приемане на нови мерки и действия за засилване на промените**
(напр. поканете международни активисти)

Разгледайте структурните причини

Учениците прилагат действия, които адресират към структурните причини

- **Интегрирайте допълнителни действия в други области и НИВА** (например официално писмо до парламента)

Награждавайте хората

Учениците награждават хората, които участват и подпомагат дейностите

- **Награждавайте учениците, доброволците, поддръжниците**
(напр. давайте награди, сертификати, медали)

Информирайте обществеността

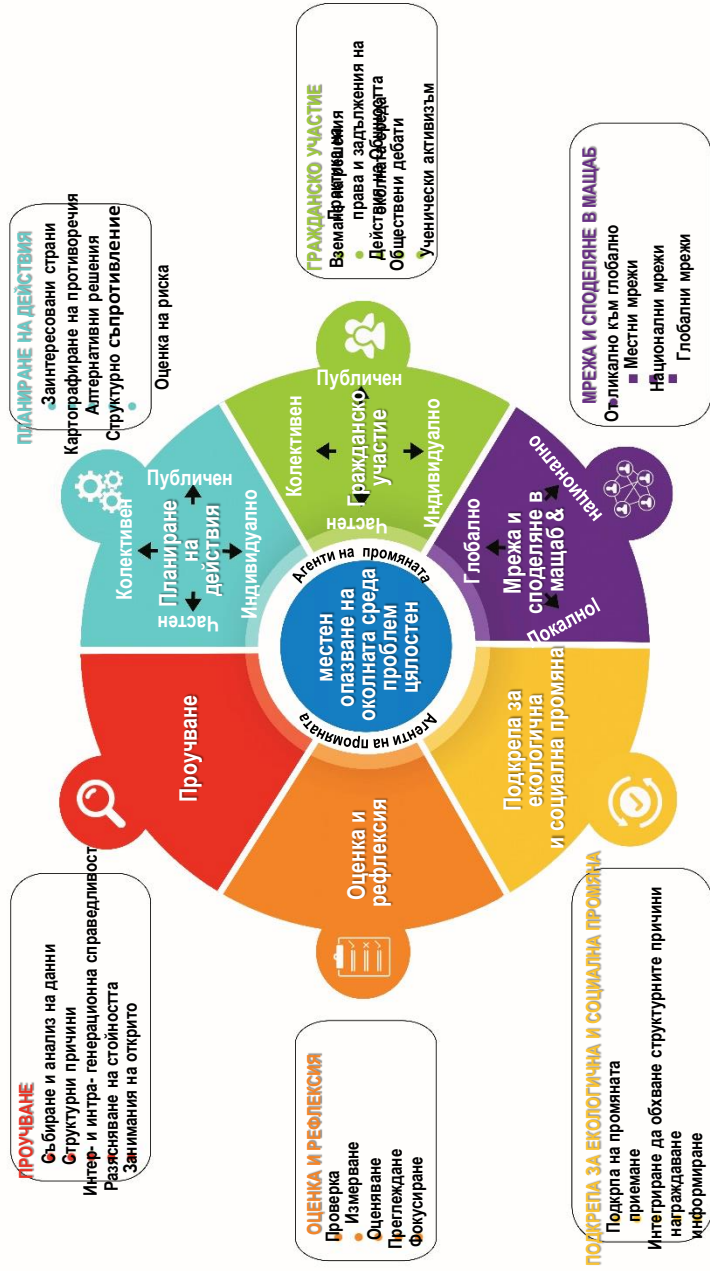
Учениците информират обществеността техните успешни действия

- **Разпространение на техните успешни действия**
(напр. изложби, публикации и видеоклипове в социалните мрежи)

Примери за оценка и рефлексия

Образование за гражданство за развитие на околната среда – педагогически подход

Source: Hadjichambis, A. Ch. & Paraskeva-Hadjichambi D. (2020). Education for Environmental Citizenship: the pedagogical approach. In: A. Ch. Hadjichambis, P. Reis, D. Paraskeva-Hadjichambi et al. (Eds) *Conceptualizing environmental citizenship for 21st century education* (pp 237-261). Cham, Switzerland: Springer.

- European Network for Environmental Citizenship – ENEC (2018a). Defining “Environmental Citizenship”. Retrieved from <http://enec-cost.eu/our-approach/enec-environmental-citizenship/>
- European Network for Environmental Citizenship – ENEC (2018b). Defining “Education for Environmental Citizenship”. Retrieved from <http://enec-cost.eu/our-approach/education-for-environmental-citizenship/>
- European Network for Environmental Citizenship – ENEC (2018c). Defining “Environmental Citizen”. Retrieved from <http://enec-cost.eu/environmental-citizen/>
- Hadjichambis, A. Ch. & Paraskeva-Hadjichambi D. (2020) Education for Environmental Citizenship: the pedagogical approach. In: A.Ch. Hadjichambis, P.Reis, D. Parakseva-Hadjichambi et al. (Eds) *Conceptualizing environmental citizenship for 21st century education* (pp 237-261). Cham, Switzerland: Springer.

Благодарности

Тази брошура се основава на работа на КОСТ Акция ENEC – Европейска мрежа за гражданство за развитие на околната среда (CA16229), подкрепено от COST (Европейска програма за сътрудничество в областта на науката и технологиите).

Консорциум ENEC: Автори на страната за тази брошура, отговорна за превода:

Albania: Nevila XHINDI, Enis SOKOLI

Austria: Katharina LAPIN, Florian LEREGGER, Johann ZOESCHER

Bosnia and Herzegovina: Mirjana ZABIC (Serbian), Haris GEKIC (Bosnian)

Bulgaria: Dilyana KERANOVA, Boris MANOV

Croatia: Ivan SULC, Slaven GASPAREVIC, Barbara SLADONJA, Danijela POLJUHA

Cyprus: Andreas Ch. HADJICHAMBIS, Demetra PARASKEVA-HADJICHAMBI

France: Theodora BALMON, Bruno GARNIER

Greece: Marianna KALAITZIDAKI, George FARANGITAKIS, Anastasia PASCHALIDOU, Themistoklis SBAROUNIS

Hungary: Boldizsár MEGYESI, Adrienne CSIZMADY, Imre KOVÁCH, Zoltán FERENCZ

Iceland: David C. FINGER

Italy: Daniela CONTI, Luca BAGLIVO, Claudia SARTORETTI

Israel (Hebrew): Keren MINZ, Zvi WEINSTEIN, Daphne GOLDMAN, Ariel SARID

Lithuania: Audronė TELEŠIENĖ, Aistė BALŽEKIENĖ, Audra BALUNDĖ

Montenegro: Irena PETRUSIC (Bilafer), Sanja PERUNICIC, Jovana JOVANOVIC

Serbia: Mirjana LENHARDT, Vesela RADOVIC, Vladan DJOKIC, Zorana DJORDJEVIĆ, Mirjana CUJIC

Slovakia: Vladislav KAPUTA, Hubert PALUŠ, Hana MAŤOVÁ, Mikuláš ŠUPÍN

Slovenia: Željko OSET, Maša KOVIČ DINE

Spain: María Gema PARRA ANGUIA, Alexandra DELGADO JIMÉNEZ, Marta ROMERO ARIZA

Turkey: Hasan Volkan ORAL, Aliye Suna ERSES YAY, Erkan CERMIK

Издавател:

European Network for Environmental Citizenship – ENEC Cost Action (CA16229)

Тази брошура е с пълна препратка, както е посочено по-долу:

Hadjichambis, A. Ch., Paraskeva-Hadjichambi D., Reis, P., Knippels, M.C., Christodoulou A., Xhindi, N., Sokoli, E., Lapin, K., Leregger, F., Zoescher, J., Zabic, M., Gekic, H., Keranova, D., Manov, B., Sulc, I., Gasparovic, S., Sladonja, B., Poljuha, D., Balmon, T., Garnier, B., Kalaitzidaki, M., Farangitakis, G., Paschalidou, A. Sbarounis, T., Megyesi, B., Csizmaday, A., Kovách, I., Ferencz, Z., Finger, D.C., Conti, D., Baglivo, L., Sartoretti, C., Minz, K., Weinstein, Z., Goldman, D., Sarid, A., Telešienė, A., Balžekienė, A., Balundė, A., Petrusic (Bilafer), I., Perunicic, S., Jovanovic, J., Lenhardt, M., Radovic, V., Djokic, V., Djordjevic, Z., Cujic, M., Kaputa, V., Paluš, H., Maťová, H., Šupín, M., Oset, Z., Kovič Dine, M., Parra Anguita, M.G., Delgado Jiménez, A., Romero Ariza, M., Oral, H.V., Erses Yay, A.S., Cermik, E. (2019). *Education for Environmental Citizenship In Focus (in English)*. Lemesos, Cyprus: European Network for Environmental Citizenship – ENEC Cost Action.

Предложена справка за тази брошура:

ENEC Consortium (2019). *Education for Environmental Citizenship In Focus (in English)*. Lemesos, Cyprus: European Network for Environmental Citizenship – ENEC Cost Action.

Тази брошура се основава на глава от книгата:

Hadjichambis, A. Ch. & Paraskeva-Hadjichambi D. (2020). Education for Environmental Citizenship: the pedagogical approach. In: A. Ch. Hadjichambis, P. Reis, D. Parakseva-Hadjichambi et al. (Eds) *Conceptualizing environmental citizenship for 21st century education (pp 237-261)*. Cham, Switzerland: Springer.

Управителен комитет (SC) of ENEC:

- Д-р Андреас ХАДЖИЧАМБИС (CY), Кипърски център за изследвания на околната среда и образование, CYCERE, МОЕС, Кипър (Председател на Акцията)
  - Проф. Педро РЕЙС (PT), Лисабонски университет, Португалия (заместник-председател на Акцията)
- Ръководители на работни групи:
- Д-р Марта РОМРО АРИЗА (ES), Университет на Хаен, Испания (Начално формално)
  - Д-р Хеле БОЕВЕ-ДЕ ПАУ (BE), Университет в Антверпен, Белгия (Начално неформално)
  - Д-р Никлас ГЕРИККЕ (SE), университет в Карлстад, Швеция (Средно формално)
  - Д-р Деметра ХАДЖИЧАМБИ (CY), Кипърски център за изследвания на околната среда и образование, CYCERE, МОЕС, Кипър (Средно неформално)

-Други членове:

- Д-р Андри КРИСТОДОУЛУ (Обединеното кралство), Университет на Саутхемптън, Великобритания (млади учени и координатор за равенство между половете - STSM координатор)
- Д-р Мари-Кристин КНИППЕЛС (NL), Университет Утрехт, Холандия (Координатор на Съвета за разпространение - Мениджър по комуникации)

Заместник-ръководители на работни групи:

- Работна група 1 заместник-ръководител :
Д-р Аудроне ТЕЛЕСИЕНЕ, Технически университет в Каунас, Литва
- Работна група 2 заместник-ръководител:
Д-р Ререс ХАЛБАК-КОТОАРА-ЗАМФИР, Политехнически университет в Тимишоара, Румъния
- Работна група 3 заместник-ръководител:
Д-р Лихонг ХУАНГ, Столичен университет в Осло, Младежки изследователски отдел на NOVA, Осло, Норвегия
- Работна група 4 заместник-ръководител :
Проф. Дафне ГОЛДМАН, академичен колеж „Бейт Берл“, Израел

ISBN: 978-9963-9275-7-9

Европейска мрежа за гражданство за развитие на околната среда (ENEC) – финансиран като КОСТ Акция (CA16229-Horizon 2020) - обединява повече от 130 експерти от 38 държави с цел подобряване на разбирането, практиката и оценката на гражданството за развитие на околната среда в Европа и участващите страни. Гражданството за развитие на околната среда е приложима концепция в много различни области като икономика, политика, философия, организационен и корпоративен мениджмънт и маркетинг и може да бъде по-добре използвана и установена освен това в областта на образованието. Съвременната екологична криза с изменението на климата, загубата на биологично разнообразие, замърсяването на въздуха и всички други местни и глобални екологични проблеми изискват образование, което е способно да овластява гражданите, развиващи околната среда. Образованието играе ключова роля при формирането на бъдещите граждани, развиващи околната среда.

Педагогическият подход „Образование за гражданство за развитие на околната среда“ е предложение, насочено в тази насока. Подходът препоръчва специфични елементи като етапи и стъпки, но не е задължително да ги следват или да ги прилагат в определен линеен ред. В зависимост от изучавания проблем на околната среда, нивото на образование (например начално или средно) и образователните среди (например официални или неформални), могат да бъдат направени необходимите диференциации и изменения.

Надяваме се, че образователната общност ще я намери полезна.